

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРАЦІ

©2022 ЧЕРНОІВАНОВА Г. С.

УДК 005.591.6

JEL: O30; O39

Черноіванова Г. С. Концептуально-методологічний підхід до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці

Наявна складна ситуація у сфері інноваційної праці в Україні обумовлює необхідність подальшого розвитку та поглиблення досліджень стану організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної праці. Метою дослідження є обґрунтування концептуально-методологічного підходу до організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці. Встановлено, що інноваційна діяльність та інноваційна праця можуть розглядатись у сучасних умовах лише у сполученні та являють у своїй сукупності інноваційну складову підприємства. Для забезпечення максимально ефективного управління інноваціями на підприємстві розроблено концептуальні положення щодо організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці, в основу яких покладено комплексний підхід, який є інтеграцією процесного, функціонального, системного, ситуаційного та стратегічного підходів управління. Зроблено висновок, що організаційно-економічне забезпечення інноваційної праці має враховувати як узагальнення теоретичних засад організаційно-економічного забезпечення в сучасних умовах, так і обґрунтування його елементів і взаємозв'язків за окремими підсистемами управління, які необхідно навести у вигляді механізму. Сформовано концептуально-методологічний підхід до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці, методологічним підґрунтям якого служать положення сучасної теорії організацій, гуманістичної концепції управління й інноваційна парадигма та який спирається на системний підхід. Суб'єктами організаційно-економічного забезпечення визначено інноваційну працю та інноваційну складову підприємства. А об'єктами, відповідно, – особливі вимоги, унаслідок трансформації яких (у процесі інноваційної діяльності) формується сукупність правил і норм, інструментів і важелів їх взаємодії, спрямованої на досягнення ефективності інноваційної праці.

Ключові слова: інноваційна праця, організаційно-економічне забезпечення, інновація, принципи управління інноваціями.

Табл.: 2. **Бібл.:** 14.

Черноіванова Ганна Степанівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджменту та бізнесу, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: anna1213ch@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7671-4219>

UDC 005.591.6

JEL: O30; O39

Chernoivanova H. S. The Conceptual-Methodological Approach to the Organizational-Economic Provision of Innovative Labor

The current difficult situation in the sphere of innovative labor in Ukraine causes the need for further development and deepening of research on the state of the organizational-economic provision for innovation activity and innovative labor. The purpose of the study is to substantiate the conceptual-methodological approach to the organizational and economic foundations of the provision for innovative labor. It is determined that innovation activity and innovative labor can be considered in modern conditions only in combination and represent altogether an innovative component of enterprise. To ensure the most effective management of innovations at the enterprise, conceptual provisions are developed on the organizational-economic principles of ensuring innovative labor, which are based on an integrated approach that is an integration of the process, functional, system, situational and strategic management approaches. It is concluded that the organizational-economic provision of innovative labor should take into account both the generalization of the theoretical foundations of organizational-economic provision in modern conditions, as well as the substantiation of its elements and relationships according to individual management subsystems, which must be presented in the form of a mechanism. The conceptual-methodological approach to the organizational and economic provision of innovative labor is formed, the methodological basis of which is the provisions of the modern theory of organizations, the humanistic concept of management together with the innovative paradigm and which is based on the system approach. The subjects of organizational-economic provision are innovative labor and innovative component of the enterprise. And the objects, respectively, are special requirements, as result of the transformation of which (in the process of innovation activity) an aggregate of rules and norms, tools and levers of their interaction is formed, aimed at achieving the efficiency of innovative labor.

Keywords: innovative labor, organizational-economic provision, innovation, principles of innovation management.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 14.

Chernoivanova Hanna S. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Management and Business, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: anna1213ch@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7671-4219>

Парадигма конкурентного розвитку в умовах становлення нової економіки передбачає зміну вектора від економічного зростання до збалансованої соціально-економічної динаміки. Національна економіка будь-якої країни орієнтована

на закріплення своєї позиції в координатах економічного піднесення нової якості, що забезпечується відповідними тенденціями, перш за все, у сфері праці та соціально-трудових відносин. Праця як унікальний економічний ресурс трансформується від традицій-

ного формату робочої сили до людського капіталу, знаходячи втілення в людях (як його носіях), здатних до продукування та застосування інновацій. Важливого значення в забезпеченні ефективної діяльності підприємства кваліфікованими кадрами набувають організаційно-економічні заходи з розробки та впровадження перевірки відповідності працівників виконуваній роботі та підтвердження професійних якостей, потрібних для ефективного здійснення підприємством інноваційної діяльності. Усе це свідчить про активізацію потреби комплексного дослідження організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці на підприємстві.

Дослідженню методології організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями та інноваційною складовою підприємства присвячені праці таких зарубіжних та українських вчених, як: Акателова О. П., Волощук Л. О., Іванов С. В., Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М., Кірсанова В. В., Мороз О. С., Турило А. А., Філіпова С. В., Акофф Р., Друкер П. та ін. Це ще раз підтверджує актуальність питань формування концептуальних положень щодо організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці. Методичні засади організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями висвітлено в роботі Турило А. А. [11], який пропонує схему елементів організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями. Іванов С. В. виділяє концепцію організаційно-економічного механізму управління підприємством. Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. також розглядають організаційно-економічний механізм управління інноваційною діяльністю. Втім, серед авторів немає єдності стосовно складових організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями. Автори також, на жаль, залишають поза увагою категорію «забезпечення інноваційної праці на підприємстві».

У всіх цих роботах не визначено підходу до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці, що свідчить про актуальність розробки підходу до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці на підприємстві.

Метою дослідження є обґрунтування концептуально-методологічного підходу до організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці.

Наявна складна ситуація у сфері інноваційної праці в Україні обумовлює необхідність подальшого розвитку та поглиблення досліджень стану організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної праці, визначення його нової сутності в сучасних умовах на основі комплексного системного підходу, який поки відсутній в наявних дослідженнях.

Основні положення запропонованого концептуально-методологічного підходу до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці зводяться до такого.

Положення 1. Інноваційна діяльність та інноваційна праця розглядаються як одна з важливих передумов забезпечення економічного зростання й одержання конкурентних переваг. Об'єктивна необхідність посилення інноваційного характеру виробничої діяльності в період трансформаційних процесів обумовлює особливу значущість проблеми активізації інноваційної складової підприємства, насиченості процесу управління, змісту інноваційної праці, її наповнення новими компонентами.

В економічній літературі останніх років [1; 2; 7; 8; 10; 12; 13] усе частіше з'являється поняття «інноваційна складова». Однак не існує єдиного трактування щодо змісту цього поняття. Так, Хуснутдінов А. З. [12] включає в інноваційну складову інновації та інноваційний процес, а Адаменко О. відносить до неї інноваційний процес (від генерування ідеї до дифузії інновацій) та інноваційну діяльність організації (у межах якої здійснюється постановка цілей впровадження інновацій, налагодження інноваційного процесу, координація та контроль ходу інноваційного процесу) [4, с. 34]. Волощук Л. О., Кірсанова В. В., Філіпова С. В. до визначення інноваційної складової Адаменко О. ще додають інноваційний потенціал підприємства (ресурсну складову, яка включає також матеріальний та інтелектуальний потенціал інноваційної діяльності та процес формування й використання інноваційного потенціалу) [2, с. 38], а також якісні зміни стану підприємства, що є передумовою інноваційного розвитку. Автори підкреслюють, що інноваційна складова виступає в розрізі загальних функцій управління: планування, організації, контролю, регулювання [2].

П'ятницька Г. Т. [8] до інноваційної складової включає: 1) інноваційний процес; 2) інноваційну діяльність; 3) інновації; 4) інноваційні проекти, а Прокopenко О. – процес науково-технічного прогресу та механізм мотивації інноваційної діяльності [2]. Рогоза М. Є., Вергал К. Ю., Мороз О. С. до інноваційної складової відносить: інноваційний потенціал організації та інноваційний процес, що в ній відбувається [10; 7]. Шипуліна Ю. С. та Ілляшенко С. М. до інноваційної складової додають: інноваційний потенціал; інтелектуальний (людський) капітал; інноваційну культуру [12].

Отже, узагальнюючи вищевказане, слід зазначити, що частина фахівців ототожнює цю складову з потенціалом (ресурсним, інтелектуальним), інші включають до неї складові інноваційного процесу або його стадії та етапи, а також інноваційну культуру.

З огляду на спрямованість нашого дослідження, поєднанням цих точок зору може бути така сутнісна характеристика інноваційної складової промислового підприємства, яка, на відміну від наявних підходів, визначає її як *сполучення інновацій та інноваційної праці*. Таким чином, інноваційна діяльність та інно-

ваційна праця можуть розглядатися в сучасних умовах лише у сполученні та являють у своїй сукупності інноваційну складову підприємства. Тому при розробці організаційно-економічного забезпечення спиратимемось саме на цю точку зору.

Положення 2. У процесі організаційно-економічного забезпечення необхідно, передусім, розглянути сутність і зміст категорії «організаційно-економічне забезпечення управління інноваційною працею».

Під *організаційно-економічним забезпеченням управління інноваційною працею* на підприємстві розуміємо сукупність організаційних та економічних методів, процесів та інструментів управління, що розглядається в комплексі як система формування забезпечення та включає розробку функціональних підсистем для своєчасної реакції на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища з метою підвищення ефективності управління інноваціями й інноваційною працею відповідно до встановлених цілей та реалізується у вигляді механізму.

Положення 3. Виконані дослідження надали змогу зробити висновок про те, що категорія «організаційно-економічне забезпечення» розглядається з позицій системного підходу, а сукупність принципів, форм, методів та інструментів забезпечення є елементами системи з усіма їх властивостями.

Проведений морфологічний аналіз та аналіз ключових слів сутності понять «організаційно-економічне забезпечення» та «система організаційно-економічного забезпечення» дозволяє стверджувати, що здебільшого дослідники використовують ключове слово «сукупність». Тільки для категорії «організаційно-економічне забезпечення» – це «сукупність принципів, форм, методів та інструментів», а для категорії «система» – це «сукупність елементів, частин, об'єктів». Друге місце за частотою звернення до дефініції «організаційно-економічне забезпечення» належить ключовому слову «система». Отже, можна зробити висновок, що автори не відокремлюють ці категорії.

Положення 4. Для забезпечення інноваційної праці необхідно визначити принципи управління інноваційною працею. На основі узагальнення принципів «управління» (табл. 1) та принципів управління інноваціями (табл. 2), а також спираючись на основні постулати сучасного системного підходу, було обґрунтовано перелік принципів управління інноваційної праці, який включає загальні принципи: системності, цілеспрямованості, цілісності, альтернативності, ієрархічності, динамічності, плановірності, та специфічні: комплексності, гнучкого реагування, обґрунтованого ризику на всіх етапах життєвого циклу інновацій, структурності, орієнтації переважно на інновації.

Принцип комплексності передбачає активний взаємообмін з постачальниками та підрядниками,

створення умов конкурентних переваг підприємства на основі інновацій, а також всебічне врахування всіх напрямів інноваційної діяльності.

Тривала стабільність ефективного виробництва підприємства неможлива без гнучкого управління інноваціями. Тому необхідне своєчасне просування нововведень, концентрація ресурсів, оперативного управління інноваційним процесом при мінімальному ризику від розробки нововведень. Підприємство може виявитися в кризі, якщо не зможе вчасно зреагувати на обставини, що змінюються. Тому принцип гнучкого реагування стає вирішальним при адаптації підприємства до інновацій.

Принцип обґрунтованого ризику на всіх етапах життєвого циклу інновацій має на увазі детальний аналіз факторів ризику й оцінку ступеня його впливу на різних етапах здійснення інноваційної діяльності. Розробка інновацій завжди пов'язана з високим ризиком і вимагає великих витрат, у середньому тільки одна із семи інновацій має ринковий успіх. Інші шість перетворюються на безповоротні для підприємства витрати.

У зв'язку з цим необхідно більш ретельно прогнозувати, обґрунтовувати й аналізувати інноваційні ризики на різних етапах розробки інновацій. Існують такі складові ризику: види ресурсів, які знаходяться в розпорядженні підприємства (фінансові, трудові, виробничі й інші), а також ринкові фактори. Урахування всіх перерахованих складових дозволить значно знизити вплив ризику на результати діяльності всього підприємства в умовах неточної, неповної та суперечливої інформації.

Принцип структурності означає можливість опису підприємства через вибір його структури, що має на увазі стійкі зв'язки.

Принцип орієнтації переважно на інновації. У ринкових умовах інновації є основою для випуску конкурентоспроможної продукції, зміцнення конкурентних позицій підприємства, підвищення ефективності виробництва. На сьогодні інновації стають одним із найважливіших елементів управління на підприємстві. Ефективні технології, нова продукція та нові форми організації процесів виробництва і збуту здебільшого визначають успіх діяльності всього підприємства. Підприємства, для яких інновації є визначальним фактором, не пов'язують себе необхідністю знижувати собівартість товару та проникати в інші сегменти ринку, їх мета – зосередити свої зусилля на створенні й освоєнні виробництва нової продукції, розробці нових технологій.

Оскільки в нашому дослідженні при визначенні дефініції «інновації» та «управління інноваціями» ми базуємося на принципах системного, процесного, ситуаційного, функціонального та стратегічного підходів, то категорію «управління інноваціями» потрібно розглядати системно; з точки зору процесного

Аналіз принципів «управління» у працях сучасних учених

№ з/п	Автор(-и)	Принципи «управління»
1	Пономаренко В. С.	1. Цілісності 2. Структурності 3. Взаємозалежності системи та зовнішнього середовища 4. Ієрархічності 5. Системності
2	Семенча І. Є.	1. Структурні 2. Функціональні 3. Організаційно-комунікативної (інформаційної) спрямованості
3	Соломатін Р. З.	1. Адаптивності 2. Динамічності 3. Самоорганізації 4. Саморегуляції 5. Саморозвитку 6. Переваження стратегічної спрямованості 7. Орієнтації на потреби ринку 8. Цілеспрямованості 9. Побудови ієрархічного «дерева цілей» 10. Планомірності
4	Маркова В. Д.	1. Комплексності 2. Цілісності 3. Альтернативності варіантів розвитку 4. Гнучкого реагування 5. Виправданого ризику 6. «Розумної крайності» ринкових позицій
5	Хобта В. М., Лаврик У. В., Попова О. Ю., Шилова О. Ю.	1. Загальні: науковості, законності, гласності, гуманізму, розподілу влади, конкретності 2. Спеціальні: побудова системи управління: а) ієрархічності, функціональності, норми керованості; б) здійснення процесу управління: цілеспрямованості, принцип головної ланки, поєднання єдиноначальності, зацікавленості та відповідності, раціонального співвідношення цілей і способів їх досягнення; в) пов'язані зі специфікою об'єкта управління: невід'ємності, порівнянності, безперервності, розбіжності

Джерело: складено на основі [3; 4; 6; 14].

підходу, спираючись на різні функції, враховуючи ситуацію, яка складається в невизначеному середовищі, та в контексті загальної стратегії підприємства.

Положення 5. Організаційно-економічне забезпечення інноваційної праці має враховувати як узагальнення теоретичних засад організаційно-економічного забезпечення в сучасних умовах, так і обґрунтування його елементів і взаємозв'язків за окремими підсистемами управління, які необхідно навести у вигляді механізму, для якого визначено суб'єкт, об'єкт і складові. При обґрунтуванні складових механізму управління інноваційною працею доцільно спиратися на роботи таких зарубіжних та українських учених, як: Акателова О. П., Іванов С. В., Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М., Матросова Л. М., Шевченко А. В., Турило А. А., Ткаченко А. М., Дробецька Т. О., Друкер П. та ін.

Методологічним підґрунтям дослідження організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці як самостійного явища служать такі теоретичні

засади: положення сучасної теорії організацій, гуманістичної концепції управління, інноваційна парадигма та положення системного підходу. Суб'єктами організаційно-економічного забезпечення варто визнати як власне інноваційну працю, так і інноваційну складову підприємства в цілому. А об'єктами, відповідно, – особливі вимоги, внаслідок трансформації яких (у процесі інноваційної діяльності) формується сукупність правил і норм, інструментів і важелів їх взаємодії, спрямованої на досягнення ефективних результатів.

ВИСНОВКИ

Наявна складна ситуація у сфері інноваційної праці в Україні обумовлює необхідність подальшого розвитку та поглиблення досліджень стану організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної праці. Метою дослідження є обґрунтування концептуально-методологічного підходу до організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці.

Аналіз принципів управління інноваціями у працях сучасних учених

№ з/п	Автор(-и)	Принципи управління інноваціями
1	Буренніков Ю. Ю., Поліщук Н. В., Ярмоленко В. О.	1. Інтегрованість із загальною системою управління підприємством 2. Комплексний характер формування управлінських рішень 3. Високий динамізм управління 4. Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень 5. Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства
2	Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М.	1. Комплексності 2. Цілеспрямованості 3. Адаптивності 4. Динамічності 5. Планомірності 6. Орієнтації переважно на інноваційний шлях розвитку 7. Аналізу ризиків на всіх етапах життєвого циклу інновацій 8. Гнучкого реагування 9. Системності 10. Інформаційного забезпечення
3	Покотилова В. І.	1. Безперервне прогнозування інноваційної ситуації 2. Динамічне запобігання технологічному відставанню 3. Системне впровадження інновацій у взаємопов'язаних сферах діяльності 4. Поєднання інвестицій з інноваціями та фінансового аналізу результативності нововведень з інженерним
4	Ілляшенко С. М.	1. Системності 2. Комплексності 3. Орієнтації переважно на інноваційний шлях розвитку 4. Балансу інтересів суб'єктів інноваційного процесу 5. «Розумної» орієнтації новацій на задоволення потреб і запитів споживачів 6. Підтримки рівноваги між споживанням і відтворенням ресурсів
5	Князевич А. О., Крайчук О. В.	1. Урахування об'єктивних економічних законів 2. Науковий підхід до управління розвитком підприємства 3. Поєднання матеріальної та моральної зацікавленості 4. Поєднання галузевого та територіального управління 5. Ефективний підбір і розстановка кадрів
6	Череп А. В., Олейнікова Л. Г., Череп О. Г., Ткаченко О. В.	1. Адаптивності 2. Динамічності 3. Самоорганізації 4. Саморозвитку
7	Стадник В. В., Мельничук О. П., Йохна В. М.	1. Прогнозування 2. Планування 3. Організування 4. Контролювання 5. Активізування 6. Координування

Джерело: складено на основі [3; 5; 6; 9; 14].

Для забезпечення максимально ефективного управління інноваціями на підприємстві розроблено концептуальні положення щодо організаційно-економічних засад забезпечення інноваційної праці, в основу яких покладено комплексний підхід, який є сукупністю процесного, функціонального; системного; ситуаційного та стратегічного підходів до управління. Сформовано концептуально-методологічний підхід до організаційно-економічного забезпечення інноваційної праці, методологічним підґрунтям яко-

го служать положення сучасної теорії організацій, гуманістична концепція управління та інноваційна парадигма та який спирається на системний підхід. Суб'єктами організаційно-економічного забезпечення визначено інноваційну працю та інноваційну складову підприємства. А об'єктами, відповідно, – особливі вимоги, унаслідок трансформації яких (у процесі інноваційної діяльності) формується сукупність правил і норм, інструментів і важелів їх взаємодії, направленої на досягнення ефективно стих результатів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Акофф Р. Акофф о менеджменте / под ред. Л. А. Волковой. СПб. : Питер, 2002. 448 с.
2. Волощук Л. О., Кірсанова В. В., Філіппова С. В. Аналітичні інструменти управління інноваційним розвитком промислового підприємства : монографія. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 180 с.
3. Єрмошенко М. М., Ганущак-Єфіменко Л. М. Економіка та управління інноваційною діяльністю : навч. посіб. Київ : НАУ, 2011. 528 с.
4. Забродский В. А., Кизим Н. А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем. Харьков : ИД «Бизнес Информ», 2000. 72 с.
5. Князевич А. О., Крайчук О. В. Механізми управління інноваційним розвитком : монографія. Рівне : Видавець Зень О., 2011. 136 с.
6. Хобта В. М., Лаврик У. В., Попова О. Ю., Шилова О. Ю. Механізми забезпечення розвитку підприємств: еколого-економічний аспект: монографія. Донецьк : ПП Чернецька Н. А., 2009. 272 с.
7. Мороз О. С. Формування системи показників для оцінювання інноваційного розвитку підприємства. *Економіка Крима*. 2012. № 3. С. 263–266.
8. П'ятницька Г. Т. Інноваційний розвиток організацій: невід'ємні складові та чинники впливу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 3. С. 76–91. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_3_76_91.pdf
9. Стадник В. В., Мельничук О. П., Йохна В. М. Маркетинг-менеджмент інноваційного розвитку підприємства : монографія. Хмельницький : ПП Гонта А. С., 2013. 206 с.
10. Рогоза М. Є., Вергал К. Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.
11. Турило А. А. Основи управління інноваційним розвитком підприємства : монографія. Кривий Ріг : Видавець Козлов Р. А., 2017. 307 с.
12. Хуснутдинов А. З. Инновационная составляющая экономического роста : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01. Казань, 2005. 197 с.
13. Шипуліна Ю. С., Ілляшенко С. М. Розвиток теоретико-методологічних засад переходу підприємств на інноваційний шлях розвитку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. Т. 1. № 4. С. 103–112.
14. Черноіванова Г. С. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями та інноваційною працею : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2018. 284 с.

REFERENCES

- Akoff, R. *Akoff o menedzhmente* [Ackoff on Management]. St. Petersburg: Piter, 2002.
- Chernoivanova, H. S. *Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia upravlinnia innovatsiinykh ta innovatsiinoiu pratsiu* [Organizational and Economic Support of Innovation Management and Innovation Work]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M., 2018.
- Khobta, V. M. et al. *Mekhanizmy zabezpechennia rozvytku pidpriemstv: ekoloho-ekonomichnyi aspekt* [Mechanisms for Ensuring the Development of Enterprises:

- Environmental and Economic Aspect]. Donetsk: PP Chernetska N. A., 2009.
- Khusnutdinov, A. Z. "Innovatsionnaya sostavlyayushchaya ekonomicheskogo rosta" [Innovative Component of Economic Growth]: *dis. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01, 2005.*
- Kniazevych, A. O., and Kraichuk, O. V. *Mekhanizmy upravlinnia innovatsiinykh rozvytkom* [Mechanisms for Managing Innovative Development]. Rivne: Vydavets Zen O., 2011.
- Moroz, O. S. "Formuvannia systemy pokaznykiv dlia otsiniuvannia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva" [Formation of a System of Indicators for Assessing the Innovative Development of the Enterprise]. *Ekonomika Kryma*, no. 3 (2012): 263-266.
- Piatnytska, H. T. "Innovatsiiny rozvytok orhanizatsii: nevidiemni skladovi ta chynnyky vplyvu" [Innovative Development of Organizations: Integral Parts and Influencing Factors]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 3 (2013): 76-91. https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_3_76_91.pdf
- Rohoza, M. Ye., and Verhal, K. Yu. *Stratehichnyi innovatsiiny rozvytok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmy* [Strategic Innovative Development of Enterprises: Models and Mechanisms]. Poltava: RVV PUET, 2011.
- Shypulina, Yu. S., and Illiashenko, S. M. "Rozvytok teoretyko-metodolohichnykh zasad perekhodu pidpriemstv na innovatsiiny shliakh rozvytku" [The Development of Theoretical and Methodological Foundations of Enterprises' Transition to Innovative Development]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, vol. 1, no. 4 (2011): 103-112.
- Stadnyk, V. V., Melnychuk, O. P., and Yohna, V. M. *Marketynh-menedzhment innovatsiinoho rozvytku pidpriemstva* [Marketing Management of Innovative Development of the Enterprise]. Khmelnytskyi: PP Honta A. S., 2013.
- Turylo, A. A. *Osnovy upravlinnia innovatsiinykh rozvytkom pidpriemstva* [Fundamentals of Management of Innovative Development of the Enterprise]. Kryvyi Rih: Vydavets Kozlov R. A., 2017.
- Voloshchuk, L. O., Kirsanova, V. V., and Filyppova, S. V. *Analitychni instrumenty upravlinnia innovatsiinykh rozvytkom promyslovoho pidpriemstva* [Analytical Tools for Managing the Innovative Development of an Industrial Enterprise]. Odesa: FOP Bondarenko M. O., 2015.
- Yermoshenko, M. M., and Hanushchak-Yefimenko, L. M. *Ekonomika ta upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu* [Economics and Management of Innovation]. Kyiv: NAU, 2011.
- Zabrodskiy, V. A., and Kizim, N. A. *Razvitiye krupnomasshtabnykh ekonomiko-proizvodstvennykh sistem* [Development of Large-scale Economic and Production Systems]. Kharkiv: ID «Biznes Inform», 2000.